

Επικοινωνιακές Δεξιότητες για παιδιά με ΔΑΦ

my - book.gr
Πρότυπο Ψηφιακό Εκπαιδευτικό Υλικό

Η συγγραφική ομάδα του my-book.gr

Περιεχόμενα

Θεωρητικό υπόβαθρο	4
Πώς επικοινωνεί το παιδί σας;	6
Προσθέτοντας επικοινωνιακά θέματα στην καθημερινή ρουτίνα	7
Δυσκολίες στην κατανόηση/χρήση μη λεκτικής επικοινωνίας	8
Βλεμματική επαφή	8
Ενεργητική ακρόαση	11
Γλώσσα Σώματος	15
Στάση σώματος	18
Μη λεκτική και λεκτική επικοινωνία, αναγνώριση σκέψεων και συναισθημάτων	22
Προσωπικός χώρος	24
Έκφραση και κατανόηση λόγου	26
Τόνος φωνής	38
Επικέντρωση της προσοχής σε κοινωνικά σημαντικές πληροφορίες λεξιλογίου	29
Δεξιότητες διαλόγου	32
Έναρξη διαλόγου	33
Κάρτες έναρξης διαλόγου	34
Διατήρηση συζήτησης	38
Τελείωμα συζήτησης	40
Κοινωνικά σενάρια	44
Επιλογές και συνέπειες	44
Επίλυση κοινωνικών καταστάσεων	46
Σενάρια επίλυσης συγκρούσεων	49

Θεωρητικό υπόβαθρο

Η έννοια των διαταραχών της επικοινωνίας, αφορά την ανάπτυξη δεξιοτήτων κοινωνικότητας και αλληλεπίδρασης. Συχνά, υπολείπεται ο τρόπος με τον οποίο ένα άτομο έχει τη δυνατότητα να αλληλεπιδράσει και να επικοινωνήσει. Είναι πολύ δύσκολο, λοιπόν, να εξετάσει κανείς την ανάπτυξη της επικοινωνίας αποκομμένη από την κοινωνικότητα, και αυτό γιατί τα παιδιά αναπτύσσουν τις επικοινωνιακές τους δεξιότητες, βασισμένα στις έμφυτες ικανότητές τους για κοινωνική αλληλεπίδραση. Η ικανότητα αυτή κατακτάται μέσω της διαδικασίας της κοινωνικοποίησης με την οποία οι πεποιθήσεις, τα ιδανικά και οι επιθυμητές μορφές συμπεριφοράς μεταβιβάζονται από το ένα άτομο στο άλλο.

Τα άτομα με διαταραχές αυτιστικού φάσματος επιδεικνύουν μειωμένο ενδιαφέρον για κοινωνική επικοινωνία, αδυνατούν να λάβουν πρωτοβουλίες, αλλά και να κάνουν σχολιασμούς με βάση αυτό που λέγεται. Ακόμα, δυσκολεύονται να κατανοήσουν τις εκφράσεις προσώπου, να περιμένουν τη σειρά τους κατά την κοινωνική επαφή, ενώ συχνά χρησιμοποιούν επαναληπτικά θέματα συζήτησης. Παράλληλα, απαιτείται ιδιαίτερη προσπάθεια για την εξαγωγή συμπερασμάτων, καθώς και για την κατανόηση του λόγου. Τέλος, όσον αφορά τη μη λεκτική επικοινωνία, συχνά υιοθετούν ακατάλληλη στάση σώματος, δυσκολεύονται στην τήρηση του προσωπικού χώρου των γύρω και χρησιμοποιούν περιορισμένα χειρονομίες ή εκφράσεις προσώπου (Βογινδρούκας & Sherrat, 2005).

Σκοπός της μελέτης μας είναι ο σχεδιασμός ενός ψυχοπαιδαγωγικού προγράμματος ανάπτυξης δεξιοτήτων επικοινωνίας για μαθητές του Δημοτικού. Η μεθοδολογία του προγράμματος βασίστηκε στη λεκτική και μη λεκτική επικοινωνία των μαθητών μέσω ψυχοπαιδαγωγικών δραστηριοτήτων. Η εφαρμογή του προγράμματος έγινε πιλοτικά στα πλαίσια ατομικού και ομαδικού προγράμματος. Το πρόγραμμα αξιοποιεί τις μεθόδους του παιχνιδιού, του θεάτρου και της προσομοίωσης μέσω της εκπαίδευσης των τεχνικών επικοινωνίας. Συγκεκριμένα, περιλαμβάνει οπτικό υλικό, κάρτες κοινωνικής συμπεριφοράς, roleplaying, δραματοποίηση, καθώς και εκπαίδευση στις κοινωνικές δεξιότητες, στις συμπεριφορικές και γνωσιακές τεχνικές.

Η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας υλοποιήθηκε στα πλαίσια αξιολόγησης με τη χρήση κλείδας παρατήρησης επικοινωνιακών δεξιοτήτων, πριν, κατά τη διάρκεια και με το τέλος της εφαρμογής του προγράμματος. Η ανάπτυξη των βασικών κωδικών επικοινωνίας με την καλλιέργεια επικοινωνιακών δεξιοτήτων είναι σημεία στα οποία φάνηκε η σταθερή και βελτιωμένη εικόνα των μαθητών που συμμετείχαν, καθώς και η μείωση εμφάνισης προβλημάτων συμπεριφοράς, σχολικού εκφοβισμού και συγκρούσεων στο σχολικό περιβάλλον. Η δεξιότητα έναρξης, διατήρησης και αποδοχής μίας αποτελεσματικής επικοινωνίας αποτέλεσαν τα θετικά σημεία του προγράμματος. Συμπερασματικά, φάνηκε ότι η ψυχοπαιδαγωγική προσέγγιση μπορεί να βοηθήσει σημαντικά τις επικοινωνιακές δεξιότητες των μαθητών. Για τον λόγο αυτό, προτείνεται περαιτέρω μελέτη του προγράμματος σε μαθητές Γυμνασίου, καθώς και σε μαθητές με διαταραχές συμπεριφοράς ως βοηθητικό εργαλείο μάθησης επικοινωνιακών δεξιοτήτων.

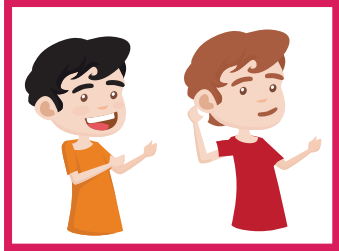
Ενεργητική ακρόαση

Κοινωνική ιστορία

Ακούω τους ανθρώπους προσεκτικά

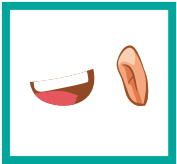
Οι φίλοι μου είναι χαρούμενοι, όταν τους ακούω προσεκτικά.

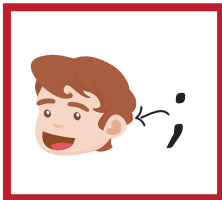
Μερικές φορές ξεχνάω να τους ακούω και δεν τους δίνω προσοχή.

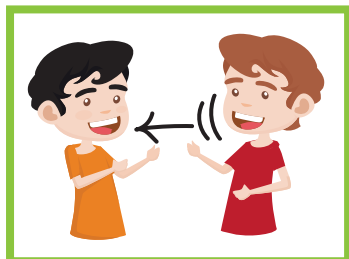
Το να ακούω τους φίλους μου προσεκτικά σημαίνει ότι πρέπει να τους δείχνω πως ακούω ό,τι λένε. Κάθομαι μπροστά στον φίλο μου και κοιτάζω το πρόσωπό του. Δεν κοιτάζω τριγύρω.

Κουνάω το κεφάλι μου, όταν μιλάνε και λέω πράγματα, όπως «εντάξει ή ναι ή χμμ». Κάνω ερωτήσεις σχετικές με αυτά που λένε.

Εάν ακούω προσεκτικά, οι άνθρωποι θα θέλουν να μου μιλάνε περισσότερο.

Έκφραση και κατανόηση λόγου

Επισημάνση: Παρατήρησε προσεκτικά τις εικόνες και απάντησε στις ερωτήσεις.

Πού βρίσκονται;
Ποιοι συμμετέχουν;
Τι κάνουν;
Τι μπορείς να πεις αν
βρεθείς σε παρόμοια
περίσταση;

Πού βρίσκονται;
Ποιοι συμμετέχουν;
Τι κάνουν;
Τι μπορείς να πεις αν
βρεθείς σε παρόμοια
περίσταση;

Τι κάνει η κοπέλα;
Τι μπορείς να της πεις;

Κάρτες έναρξης διαλόγου

Επισήμανση: Χρησιμοποίησε τις παρακάτω ερωτήσεις, για να ξεκινήσεις έναν διάλογο με ένα καινούριο άτομο.

Ποια ήταν η πιο
ευτυχισμένη μέρα
της ζωής σου;

Πότε
φοβήθηκες
πολύ στη ζωή σου;

Αν μπορούσες να
αλλάξεις ένα
πράγμα στον κόσμο
τι θα ήταν αυτό;

Ποια είναι η
αγαπημένη σου
ταινία; Γιατί;

Περίγραψε την
ιδανική σου μέρα.

Ποιο είναι το
καλύτερο πράγμα
του να είσαι _____ χρονών;

Επισήμανση: Βρες την ερώτησή σου ρίχνοντας το ζάρι δύο φορές. Η πρώτη φορά αποφασίζει τον αριθμό στα αριστερά. Η δεύτερη φορά αποφασίζει τον αριθμό από πάνω. Μίλα για ένα/δύο λεπτό/ά για το θέμα. Θα ερωτηθείς τις παρακάτω ερωτήσεις. Αν πέσεις στο σημείο: «Κάνε ό,τι θες», μπορεί να ερωτηθείς σχετικά με οτιδήποτε.

	1	2	3	4	5	6
1	Κάνε ό,τι ερώτηση θες.	Ποιες επιχειρήσεις είναι οι πιο επικερδείς;	Γιατί πολλές νέες επιχειρήσεις αποτυγχάνουν τον πρώτο χρόνο;	Τι επιχείρηση θα ήθελες να ξεκινήσεις;	Ποια είναι τα πλεονεκτήματα μίας ηλεκτρονικής επιχείρησης;	Ποιες είναι οι πιο συνηθισμένες επιχειρήσεις στη χώρα σου;
2	Τι είναι καλύτερο: να είσαι εργοδότης ή υπάλληλος;	Γιατί είναι σημαντική η διαφήμιση για μία επιχείρηση;	Περιγράψε ένα καλό αφεντικό.	Κάνε ό,τι ερώτηση θες.	Ποιες επιχειρήσεις βρίσκονται κοντά στο σχολείο σου;	Πώς ελκύουν καλούς υπαλλήλους οι επιχειρήσεις;
3	Ποιες είναι οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις στη χώρα σου;	Τι εξάγει και εισάγει η χώρα σου;	Γιατί είναι σημαντικές οι επιχειρηματικές κάρτες;	Θα ήθελες να δουλέψεις σε εργοστάσιο;	Τι επιχείρηση θα μπορούσες να ξεκινήσεις με 100 ευρώ;	Κάνε ό,τι ερώτηση θες.
4	Πώς θα διαφέρουν οι επιχειρήσεις στο μέλλον;	Κάνε ό,τι ερώτηση θες.	Σύγκρινε δημόσιες και ιδιωτικές εταιρείες.	Πώς μπορούν να βοηθήσουν οι επιχειρήσεις το περιβάλλον;	Περιγράψε μία ενδιαφέρουσα τηλεοπτική διαφήμιση;	Θα ήθελες να δουλέψεις για μικρή ή για μεγάλη επιχείρηση;
5	Πώς βλάπτουν οι επιχειρήσεις το περιβάλλον;	Γιατί οι επιχειρηματίες φορούν κοστούμια;	Θα ήθελες να έχεις ένα εστιατόριο;	Αν έχεις μία επιχείρηση είναι ένας καλός τρόπος να πλουτίσεις;	Κάνε ό,τι ερώτηση θες.	Περιγράψε τη δουλειά μίας γραμματέα μίας επιχείρησης;
6	Ποια είναι τα μειονεκτήματα μίας ηλεκτρονικής επιχείρησης;	Είναι τα κέρδη το πιο σημαντικό για μία επιχείρηση;	Κάνε ό,τι ερώτηση θες.	Πώς βοηθάει ο ανταγωνισμός μία εταιρεία;	Το να επενδύεις χρήματα στην αγορά είναι καλό πράμα;	Σε τι διαφέρουν οι επιχειρήσεις σε σχέση με 100 χρόνια πριν;

Κοινωνικά σενάρια

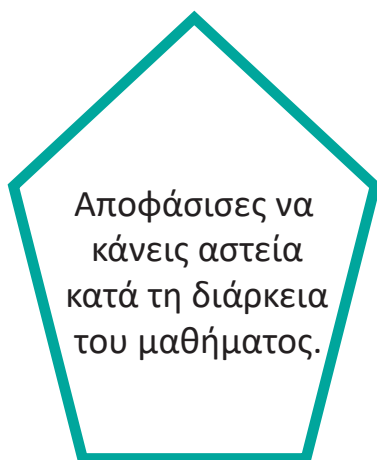
Επιλογές και συνέπειες

Επισήμανση: Κόψε και κόλλησε τις παρακάτω επιλογές με τις σωστές συνέπειες.

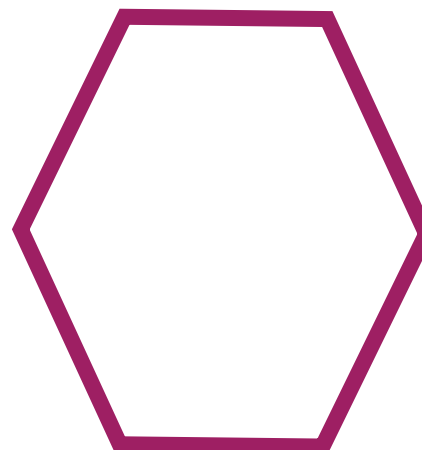
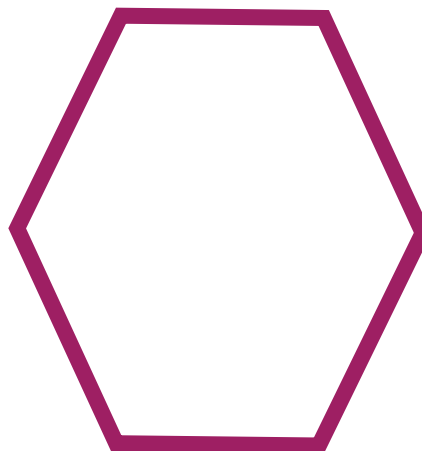
Συνέπειες

Επιλογές

Συνέπειες

Σενάρια επίλυσης συγκρούσεων

Επισήμανση: Γράψε στο κλειδί τη λύση, για να λύσεις τη σύγκρουση.

Έπεσες καταλάθος
πάνω στον συμ-
μαθητή σου, καθώς
έτρεχες να μπεις
στην τάξη.

Πάντα παίζεις το
παιχνίδι που
θέλουν οι
φίλοι σου.

Ένα παιδί στην
παιδική χαρά σου
είπε ότι η μπλούζα
σου είναι χάλια.

Η Σάρα είπε στα
άλλα παιδιά το
μυστικό που της
εμπιστεύτηκες.

Επισημάνση: Συμπλήρωσε το τι ακολουθεί σε κάθε κατάσταση.

ΤΙ ΑΚΟΛΟΥΘΕΙ;

Φίλος: Τα γενεθλιά μου
είναι αύριο.

Εσύ: _____

ΤΙ ΑΚΟΛΟΥΘΕΙ;

Φίλος: Μόλις αποκτήσαμε
έναν σκύλο!

Εσύ: _____

ΤΙ ΑΚΟΛΟΥΘΕΙ;

Φίλος: Είμαι αγχωμένος για
την ορθογραφία σήμερα.

Εσύ: _____

ΤΙ ΑΚΟΛΟΥΘΕΙ;

Φίλος: Πήρα καλό βαθμό!

Εσύ: _____

ΤΙ ΑΚΟΛΟΥΘΕΙ;

Φίλος: Τα παπούτσια σου
είναι πολύ ωραία!

Εσύ: _____

ΤΙ ΑΚΟΛΟΥΘΕΙ;

Φίλος: Ποιο είναι το
αγαπημένο σου παιχνίδι;

Εσύ: _____

ΤΙ ΑΚΟΛΟΥΘΕΙ;

Φίλος: Χάρηκα που σε
γνώρισα!

Εσύ: _____

ΤΙ ΑΚΟΛΟΥΘΕΙ;

Φίλος: Μου αρέσει η πίτσα!

Εσύ: _____

ΤΙ ΑΚΟΛΟΥΘΕΙ;

Φίλος: Δεν έχω κανέναν για να
παίζω στο διάλειμμα.

Εσύ: _____

ΤΙ ΑΚΟΛΟΥΘΕΙ;

Φίλος: Συγγνώμη που
σε χτύπησα.

Εσύ: _____